

Восени та взимку 1905 року українське суспільство стало ареною різноманітних протестів, виступів робітників, селян, студентів, солдатів і матросів. Навіть при застосуванні збройної сили царській режим не зміг придушити невдоволення.

17 жовтня 1905 року цар випустив Жовтневий маніфест, яким "дарувались" народу демократичні права та свободи. Однак реакції на маніфест були різні: ліберали вважали його кроком до конституційної демократії, поміщики вважали його вимушеним, а меншовики та більшовики вважали це перемогою революції, при цьому більшовики продовжували готуватися до збройного повстання. Маніфест також мав важливе значення для України, знімаючи обмеження щодо української культури та дозволяючи створення культурних організацій. Наслідки маніфесту виявилися у формуванні нових політичних партій та рад робітничих депутатів, а також у підтримці антиурядових акцій в армії. Однак влада готувалася до вирішальної боротьби, формуючи "чорні сотні" та придушуючи повстання. Невдачі революційних спроб у грудні 1905 року свідчили про слабкість сил протесту порівняно з силами царизму, і революція в Україні тимчасово зазнала поразки.

Після поразки збройних повстань робітників у грудні 1905 р., революція в Росії переживала завершальний етап до червня 1907 р. Влада вживала жорстких заходів для придушення руху, включаючи воєнний стан на 2/3 території імперії, каральні експедиції та військово-польові суди. Внаслідок цього загальний терор був поширений по всій країні. Під час цього періоду, підприємці влаштовували локауті, щоб придушити спроби робітників вимагати покращень умов праці та заробітної плати. Терор та репресії призвели до спаду страйкової боротьби робітників та селян. Виборча кампанія до I Державної думи відбувалася в умовах воєнного стану, і закон про вибори був недемократичним, обмежуючи участь жінок, військових та інших груп населення. Ліберальна буржуазія та меншовики підтримували виборчу кампанію, в той час як більшовики закликали до бойкоту. У Державну думу обрано 497 депутатів, з яких 95 представляли територію України. Виборча участь варіювалася в залежності від регіону. I Державна дума, яка працювала всього 72 дні до липня 1906 р., надавала певні можливості для легальної політичної діяльності. Українці використовували цю можливість для висловлення своїх вимог, таких як автономія для України, використання рідної мови та розвиток національної культури.

У роки революції 1905-1907 рр. Державна дума працювала невдовзі через недосвід депутатів та короткий термін. 8 липня 1906 р. цар розпустив I Державну думу після обговорення питання про розподіл землі. П. Столипін став головою уряду, і скасували викупні платежі за надільну землю. Вибори до II Державної думи відбулися за консервативним законом. Українські партії взяли участь, і в українській фракції домінували учасники виборів. Проте, думу розпустили 3 червня 1907 р. через питання про конфіскацію земель. Підписаний новий виборчий закон закінчив першу революцію. Революція зміцнила політичну і національну свідомість українців. Закон дозволив друкувати українською мовою, створено культурні установи, і видано багато газет і книг українською мовою. Товариство "Просвіта" стало центром освітньої роботи, залучивши видатних постатей культури. Незважаючи на труднощі, інтелігенція працювала для української культури та мови.

Линник Вікторія Вадимівна

Науковий керівник – канд. істор. наук, проф. Воронянський О.В.

Державний біотехнологічний університет

ВЛАДА ЯК ТРИГЕР ЕКОНОМІЧНИХ ПРОЦЕСІВ: МЕХАНІЗМ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ ТА ВПЛИВУ

У сучасній економіці влада відіграє вагомую роль, навіть якщо це не завжди очевидно на перший погляд. Вона не є окремим елементом, який стоїть осторонь економічних процесів, а являє собою важливий фактор, що впливає на формування ринкових відносин.

Багато економічних шкіл традиційно аналізують ринкові процеси через призму конкуренції та обміну. Зазвичай вважається, що саме ці механізми є основою економічних відносин. Проте дослідники не завжди звертають увагу на той факт, що влада також формує важливу частину економічної системи. Це проявляється через вплив певних гравців ринку, які можуть встановлювати свої правила гри, диктувати умови або створювати монопольні структури.

Відомий мислитель Е. Тоффлер свого часу зазначив, що влада є невіддільною частиною виробництва, і це стосується будь-якої економічної системи. Уявімо ситуацію: великий постачальник товару, завдяки своїй монополії, може створювати умови, що підвищують попит на його продукцію. Цей вплив є не чим іншим, як реалізацією влади в процесі економічного обміну.

Інституціональна економіка, яка досліджує взаємозв'язок між владою та економікою, наголошує, що влада виникає через нерівний розподіл ресурсів між учасниками ринку. Якщо один гравець має більше доступу до ресурсів, він автоматично отримує можливість контролювати інших, впливаючи на їхні економічні рішення.

Складність вивчення феномену економічної влади полягає в тому, що механізми її виникнення не завжди чітко визначені. Проте очевидно, що вона стає значущим фактором у ринкових відносинах тоді, коли один агент ринку володіє ресурсами, до яких інші мають обмежений доступ. Наприклад, постачальник ексклюзивного товару завжди буде мати перевагу над тими, хто пропонує менш значущу продукцію.

Крім того, залежність ринкових агентів від постачальників ресурсів формує стійкі відносини влади. Той, хто контролює доступ до ресурсів, завжди має можливість змінювати ринкову ситуацію у вигідному для себе напрямку. Власне, саме нерівність доступу до ресурсів і створює основу для виникнення економічної влади.

Економічна влада — це не лише про безпосередній контроль над ринковими процесами, а й про можливість впливати на мотивацію та поведінку інших учасників ринку. Коли один агент має монополію на певний ресурс, він здатний встановлювати свої правила та умови для інших. Це дає йому можливість отримувати від взаємодії з іншими ринковими учасниками більше, ніж він сам пропонує взамін.

Отже, влада в економіці — це не абстракція, а реальний інструмент впливу, який формує умови розвитку ринкових процесів. Вона постійно відтворюється в економічній системі, оскільки залежить від таких факторів, як нерівний доступ до ресурсів, асиметрія ринкової значущості та різні можливості пошуку альтернативних взаємодій.

Висновок: економічна влада виникає з нерівності доступу до ресурсів і є ключовим фактором формування відносин обміну. Її вплив поширюється на всю систему, створюючи умови для стабільного функціонування економіки та формування конкурентних відносин.

Література

1. Воронянський О. В., Кулішенко Т. Ю. Влада як системний елемент економічних відносин: механізм відтворюваності. – 2016.
2. Воронянський О. В. Проблеми трансформації політичної суб'єктності в постіндустріальному суспільстві //Сучасне суспільство: політичні науки, соціологічні науки, культурологічні науки. – 2020. – Т. 2. – №. 1-18. – С. 37-47.
3. Воронянський О. В. Соціальна філософія в контексті глобальних трансформацій соціального простору постіндустріального суспільства. – 2023.
4. Моїсєєва Н. І. Людина та сучасний комунікаційний простір. – 2014.